

Busslinje 15. I dag fortsätter resan på busslinje 15. Hållplatsen denna gång är Stora torget, som är navet för stadstrafiken i stan. Det är här man byter buss.

Köpmantorget blev Stora torget

Stora torget det bara finns där. Det är ett av de större stadstorget i vårt land. Men hur länge har det funnits och hur har det sett ut tidigare? I Mats Ronges bok "Det gamla Karlstad" finns en del noterat om torget. På de allra första stadskartorna finns ett torg. Så var det i de flesta städer. På de första stadskartorna kallas torget för Köpmantorget.

Karlstads utseende har påverkats av bland annat stora bränder, en 1652, en 1752 och en 1865. Efter 1652 gjordes en ny stadsplan som i princip gällde fram till 1865 då stora delar av centrala staden eldhärjades. Då fick man börja om från början. Även Stora torgets utseende var således mycket olika före och efter branden. Efter branden gjordes det större.

Fram till 1936 var torget satt med kullersten. Det året lades så kallas tuktdasten, som gjorde det enklare att promenera där. Mats Ronge skriver i sin bok att Stora torget fram till dess var ett ställe som "stadens högklackade damer samvetsgrant undveko. Talet om "torgskräck" var sannerligen inte obefogat på den tiden".

Nuvarande byggnader, i varje fall de största som läroverksbyggnaden i öster och rådhuset i väster byggdes åren 1868-69. Längs torgets sidor byggdes tvåvåningshus som hade Glavaskiffer på taken. Ett gammalt hus är Frimurarlogen som byggdes åren efter stora branden. Även rådhuset byggdes ungefär samtidigt. Men det fanns ett äldre rådhus som förstördes i branden 1865, det var byggt efter en tidigare brand 1752. Så bränder har verkligen påverkat stadsbilden i Karlstad.

Varierat utbud

Genom tiderna har handel varit en viktig aktivitet på torget. Så är det även nu, fast utbudet av varor förstås är annat. Nu handlas det flera dagar i veckan, oftast onsdag, fredag och lördag.

OLIKA VYER. Bilden över Stora torget har förändrats ett antal gånger under de år det har funnits.

I slutet av 1800-talet hölls som regel tre årliga marknader på torget. En av dessa lever delvis kvar, nämligen Persmäss som pågick under tre veckor i juli månad.

Man brukade skilja på marknader, torgdagar och vanliga handelsdagar. Torgdagen inföll till exempel som regel första onsdagen i månaden. Då salufördes produkter som levande höns, potatis, andra rotfrukter, äpplen, torkad fisk, kött och en massa annat från småbrukarnas lotter. I Ronges bok berättas att torghandeln var en god affär för staden och även för torghandlarna. Det var god fart på affärerna.

Befälén möttes

Men torget har inte bara varit en plats

för affärer. När det begav sig hölls så kallade befälsmöten i stan, och då kunde torget bland annat erbjuda regementsmusik utanför residensbyggnaden där översten huserade.

Ronge berättar att "man konverse-rade, koketterade och kurtiserade under det att stadens övriga innebyggare, icke minst skolpojarna, gapade på det fina herrskapfolket och lyssnade till musikens skrällande toner".

I nutid brukar som bekant stadens olika idrottshjältar hyllas där, alltifrån Stefan Holm till hockeylaget Färjestad BK. I fjol var det ett jättekalas där när guldet firades.

Står man på torget idag kan man se spår efter den tid när E18:s sträckning gick längs torget. Ja, det är inget skämt.

Fram till mitten av 1960 gick alltså Europavägen mitt i stan. Så var det i många städer före massbilismen. Inte bara Kungsgatan var bilgata, utan även Drottninggatan. Där bilarna gick står idag uteserveringar. Lite trevligare får väl sägas.

Genomfart i stan

Genomfartsvägen gick genom centrum. Det som minner nu är ett par stora belysningsstolpar som står kvar. Vet ni förresten att de åttakantiga två små kioskerna som står på torget är gamla taxikurer, där man kunde ringa efter taxi förr i tiden.

I samband med 100-årsfirandet av unionsupplösningen gjordes vissa ändringar på torget. Gatsten byttes ut och

Foto: VÄRMLANDS MUSEUMS BILDARKIV

lite annat snyggades till. Några aktuella planer finns inte på gång:

– En stad är i ständig förändring. Just nu finns inga konkreta planer på förändringar av Stora torget, berättar Andreas Eliazon som arbetar på kommunens stadsbyggnadsförvaltning.

– Det finns ett uppdrag utlagt att se över belysningen på torget, säger han.

– Konstnären Jenny Holtzer har också presenterat idéer hur hon skulle vilja förändra Stora torget. Det är mer ett idéutkast.

Mycket kan hända i en stad. Men torget består, vad som än händer. Det kan vi vara säkra på.

PETER GÖTELL

•Enkäten/ 1. Vad gör du på Stora torget just nu? 2. Vad tycker du om Stora torget?

Angela Åkesson

1. – Jag väntar på bussen.
2. – Jag skulle vilja att det var lite mysigare men det kanske är svårt med all trafik runt. Något behövs i mitten.

Mats Sturelind

1. – Jag byter skyltfönster.
2. – Jag har faktiskt inte tänkt på det. Jag är inte så ofta på torget.

Robert Jönsson

1. – Jag väntar på bussen.
2. – Det är väl fint. Ett ställe man väntar på och en mötesplats.

Per Backman

1. – Vi ska låna en cykel.
2. – Det är en samlingsplats.

Ann Granath

1. – Jag passerar på väg till jobbet.
2. – Det är tråkigt. För mycket sten.